

dr hab. Jarosław Dobkowski
prof. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

RECENZJA

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne dr Lucynie Staniszewskiej

W związku z powołaniem mnie uchwałą Nr 118/2021/2022 Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Prawne Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 30 września 2022 r. w skład komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne dr Lucynie Staniszewskiej w charakterze recenzenta, niniejszym po myśli art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 574 z późn. zm.; dalej przywoływana jako: ustawa) przedkładam recenzję wraz z oceną, czy osiągnięcia naukowe Kandydatki odpowiadają wymogom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy oraz odpowiedzią na pytanie: czy Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, o czym jest mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy. Powyższe pozostaje w związku z postanowieniami § 2 ust. 1 uchwały nr 134/2020/2021 Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 28 czerwca 2021 r. dotyczącej sposobu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego (opublikowana w BIP). Recenzja nie obejmuje przy tym oceny innych płaszczyzn aktywności akademickiej Kandydatki, tj. działalności dydaktycznej

i działalności organizacyjnej, albowiem wykraczałaby poza ustawową rolę recenzenta.

I. Przebieg pracy naukowej Habilitantki i ocena spełnienia wymagania, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy

W świetle przekazanych akt postępowania habilitacyjnego, Pani dr Lucyna Staniszevska w 2010 r. uzyskała na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu tytuł zawodowy magistra prawa oraz tytuł zawodowy magistra administracji. W okresie: 1 października 2012 r. – 31 grudnia 2016 r. jako doktoranta w Zakładzie Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji była uczestniczką studiów doktoranckich z nauk prawnych w zakresie prawa na swoim macierzystym Wydziale. Dnia 25 kwietnia 2017 r. po wcześniejszym przyjęciu publicznej obrony rozprawy doktorskiej pt. „Administracyjne kary pieniężne” został Jej nadany stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa w specjalności prawo administracyjne. Funkcję promotora w tym przewodzie sprawowała prof. UAM dr hab. Krystyna Wojtczak, a recenzenci byli: prof. dr hab. Zofia Duniewska i prof. dr hab. Zbigniew Cieślak. Kandydatka posiada zatem stopień doktora, co jest potwierdzone odpowiednim dyplomem, a nadto odpisem stosownej uchwały. Nie są mi znane okoliczności, aby została stwierdzona nieważność postępowania poprzedzającego nadanie stopnia doktora, albo aby zostało ono wznowione bądź też stwierdzona została nieważność tej uchwały, czy też było prowadzone jakieś postępowanie nadzwyczajne mające to na celu. Stwierdzam zatem, że Habilitantka spełnia warunek, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy.

Dodać jednak, trzeba, że doktorat w zmienionej postaci został ogłoszony drukiem i ukazał się jeszcze w 2017 r., nakładem Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu jako monografia pt. *Administracyjne kary pieniężne. Studium z zakresu prawa administracyjnego materialnego i procesowego* (Poznań 2017, ss. 413, wydanie I, ISBN:

9788323232667 – wersja drukowana). Recenzentami wydawniczymi byli: prof. dr hab. Zofia Duniewska oraz dr hab. prof. UAM Bartosz Kołaczkowski.

Należy też nadmienić, że Habilitantka już przed doktoratem współpracowała ze szkołami wyższymi prowadząc zlecone zajęcia dydaktyczne, a od 2018 r. jest zatrudniona etatowo jako adiunkt w Zakładzie Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie prowadzi działalność naukową w zakresie nauk prawnych. Z zakładem tym przez osobę Promotora była związana od 1 października 2012 r.

Biorąc pod uwagę względnie niedługi czas, który upłynął od uzyskania stopnia naukowego doktora oraz ograniczony okres akademickiej aktywności zawodowej można stwierdzić, że Kandydatka – jak się okazuje – miała dobre podstawy do właściwego rozwoju naukowego oraz pomnożenia dorobku publikacyjnego.

II. Kwalifikacja formalna osiągnięć naukowych

Habilitantka w swoim Wniosku „przewodnim” z dnia 12 kwietnia 2022 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne określiła osiągnięcie naukowe, stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Jest nim pozycja książkowa wydana nakładem Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pt. *Institucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa* (Poznań 2022, ss. 379, ISBN 97843-232-3946-8 – wersja drukowana, ISBN 978-83-232-3947-5 — wersja PDF). Pod względem formalnym stanowi ona monografię naukową w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy, a więc wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a. Recenzentami wydawniczymi byli: prof. dr hab. Hanna Knysiak-Sudyka oraz dr hab. prof. INP

PAN Mateusz Błachucki. Nie ma też wątpliwości, że jest to recenzowana publikacja książkowa, z założenia przedstawiająca określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy, napisana z użyciem właściwego dla dyscypliny naukowej nauki prawne aparatu naukowego, a w tym opatrzona wymaganymi przypisami i bibliografią, a zatem spełniająca kryteria monografii naukowej określone § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (tekst jednolity: Dz. U. z 2022 r. poz. 661).

Jest to jedyne osiągnięcie naukowe wskazane we Wniosku „przewodnim” Kandydatki z dnia 12 kwietnia 2022 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Niemniej, Habilitantka w swoim Autoreferacie (załącznik nr 3 [4]) jako osiągnięcie wskazała również ww. monografię pt. *Administracyjne kary pieniężne. Studium z zakresu prawa administracyjnego materialnego i procesowego*, a nadto podała, że jest ona autorką rozdziału pt. *Postępowania administracyjne w sprawie nakładania administracyjnych kar pieniężnych*, w monografii wieloautorskiej pt. *System Prawa Administracyjnego Procesowego. Tom IV. Postępowania autonomiczne i szczególne, Postępowania niejurysdykcyjne*, pod red. naukową A. Matana (Warszawa 2021, s. 773-823, ISBN: 978-83-8223-604-0 – wersja drukowana) (s. 2). Pozycje te wskazała także w Wykazie osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny [załącznik nr 5] w ramach Informacji o osiągnięcia naukowych albo artystycznych, o których mowa w art. 219 ust. 1. pkt 2 ustawy (s. 1), a ww. rozdział nadto ujęła w ramach Informacji o aktywności naukowej albo artystycznej (s. 4).

Występuje zatem niespójność w dokumentacji przedłożonej przez Kandydatkę. Antynomia jest jednak tylko pozorna. Dla recenzenta wiążący pozostaje złożony przez Habilitantkę Wniosek „przewodni” z dnia 12 kwietnia 2022 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora

habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, który uruchomił postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego.

Choć zgodnie z art. 220 ust. 1 ustawy wniosek jako taki obejmuje m.in. wykaz osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 to Wzór wniosku „przewodniego” opracowany przez Radę Doskonałości Naukowej ma zawierać określenie osiągnięcia naukowego, a Wzór autoreferatu opracowanego przez Radę Doskonałości Naukowej ma zawierać jedynie omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy, a owo omówienie winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej. Z takich wzorów korzystała Habilitantka i owe omówienie zawiera odpowiednia część Jej Autoreferatu.

A nawet jeśli wolę Kandydatki należałoby rekonstruować z całości przedłożonej przez Nią dokumentacji to wobec kategorycznego brzemienia przepisów przejściowych z art. 179 ust. 6 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669, z późn. zm.) – formalnie rzecz biorąc – skrajnie za niedopuszczalne może być uznane wskazywanie jako osiągnięcia naukowego monografii naukowej opublikowanej przed wejściem w życie ustawy.

W dalszym zakresie mimo, że zgodnie z art. 219 ust. 2 ustawy osiągnięcie, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego to pojęcie „części pracy zbiorowej” na gruncie ustawy ma charakter autonomiczny. Owa „część pracy zbiorowej” o ile jest samodzielna i wyodrębniona może stanowić rozprawę doktorską (art. 187 ust. 3). A zatem *a contrario* „część pracy zbiorowej” może stanowić osiągnięcie, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2

ustawy o ile Kandydatka/Kandydat jest współautorem monografii dwu- lub wieloautorskiej, w której nie ma samoistnych części napisanych przez poszczególnych autorów, a więc rozdziałów. Koresponduje z tym Wzór wykazu osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny opracowany przez Radę Doskonałości Naukowej, w którym rozdziały w monografiach naukowych mają być ujęte w wykazie aktywności naukowej albo artystycznej, ale nie w wykazie osiągnięć naukowych albo artystycznych, o których mowa w art. 219 ust. 1. pkt 2 ustawy. Z owego wzoru korzystała Habilitantka i rozdział pt. *Postępowania administracyjne w sprawie nakładania administracyjnych kar pieniężnych*, w monografii wieloautorskiej pt. *System Prawa Administracyjnego Procesowego. Tom IV. Postępowania autonomiczne i szczególne, Postępowania niejurysdykcyjne*, pod red. naukową A. Matana (Warszawa 2021, s. 773-823, ISBN: 978-83-8223-604-0 – wersja drukowana) sama umieściła także w Wykazie osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny opracowanym przez Radę Doskonałości Naukowej w ramach Informacji o aktywności naukowej albo artystycznej.

Stąd też dokonanie oceny, czy osiągnięcia naukowe Kandydatki odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy odnosić się może jedynie do ww. monografii pt. *Institucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa*.

Mimo, że dopiero po obronie doktoratu Kandydatki weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (ostatni tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r., poz. 2000), wprowadzająca przepisy dotyczące administracyjnych kar pieniężnych – co wymagało nowych dodatkowych badań – to wydanie monografii pt. *Administracyjne kary pieniężne. Studium z zakresu prawa administracyjnego materialnego i procesowego* oraz rozdziału pt. *Postępowania administracyjne w sprawie nakładania administracyjnych kar pieniężnych* należy mimo wszystko

traktować jako kontynuowanie kierunku prac twórczych prowadzonych w ramach studiów doktoranckich, co przez pryzmat niepisanej, leż ważnej zasady, że raz skonsumowany (pozytywnie lub negatywnie) wynik prac badawczych w postępowaniu kwalifikacyjnym (awansowym) nie może być podstawą do ubiegania się o nadanie nowego stopnia lub tytułu utwierdza tylko recenzenta co do określonej następująco kwalifikacji tych osiągnięć naukowych: nie jako możliwie stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny ale jako pozostałej aktywności naukowej, ocenianej w aspekcie jej istotności. Opracowania te nie zostaną zatem zupełnie pominięte, ale ich analiza wraz analizą pozostałego dorobku publikacyjnego posłuży do udzielenia odpowiedzi na pytanie: czy Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

III. Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy

Przechodząc do oceny monografii pt. *Instytucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa*, jako pracy promocyjnej należy z satysfakcją odnotować, że została ona wydana w 2022 r. nakładem Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (nie jest bowiem tylko sprawą tradycji edytowanie rozpraw habilitacyjnych przez wydawnictwa uczelniane). Książka liczy 379 stron druku na klasycznym formacie B5. Została podzielona na pięć rozdziałów merytorycznych, poprzedzonych jednostką redakcyjną zawierającą *Wstęp* (s. 15-32) i zwieńczonych *Podsumowaniem* (s. 343-351). Praca nie ma jednej wspólnej bibliografii, ale w rzeczywistości zawiera spis literatury: monografii, komentarzy, artykułów oraz z wykaz orzecznictwa: orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego, orzecznictwo WSA, orzecznictwo sądów niemieckich, orzecznictwo sądów polskich (s. 352-370)

oraz osobny wykaz aktów prawnych i innych dokumentów (371-374). Praca mieści też inne mniej przedmiotowo-istotne elementy.

Tytuł monografii sformułowany jest w sposób jednoznaczny i klarowny. Jest on prawidłowy pod względem kryteriów logiczności oraz poprawności użytej terminologii. Sam z siebie zapowiada analizę prawną instytucji zajęcia stanowiska przez organ współdziałający z organem „głównym” zarówno w stanowieniu prawa, jak i jego stosowaniu.

We *Wstępie* Autorka wskazuje na s. 19, że „celem [...] rozważań jest: ustalenie charakteru prawnego i miejsca w prawnych formach działania administracji aktów zajęcia stanowiska wydawanych przez organ współdziałający w stanowieniu i stosowaniu prawa, dokonanie prawnej klasyfikacji aktów zajęcia stanowiska, ustalenie charakterystyki procedury i obowiązków organów rozstrzygających i współdziałających w ramach danej sprawy i procedury legislacji administracyjnej, ustalenie reguł odpowiedzialności prawnej za dany akt podejmowany we współpracy, a wreszcie także porównanie polskiego modelu współdziałania z modelem wybranych porządków prawnych”. Na s. 10 Autoreferatu czytamy natomiast, że „Celami pracy było ustalenie charakteru prawnego i miejsca wśród prawnych form działań administracji aktów zajęcia stanowiska wydanych przez organ współdziałający zarówno w procesie stanowienia, jak i stosowania prawa, podjęcie próby dokonania klasyfikacji aktów zajęcia stanowiska, jak również ustalenia reguł odpowiedzialności prawnej za dany akt podejmowany w ramach współpracy”. Recenzent nie dostrzega tu jednak żadnej sprzeczności czy ewentualnie późniejszego zawężenia celów wydanej monografii. Już w tym momencie można stwierdzić, że aspekty komparatystyczne są jednym z atutów tej pracy.

Wskazane we *Wstępie* cele szczegółowe, a także postawione tezy oraz sformułowane pytania badawcze, a dalej hipotezy, które będą weryfikowane, a przede wszystkim fragmentacja treści na merytoryczne jednostki redakcyjne pełniej oddają koncept badawczy Autorki. I przez wzgląd na nie, uważam, że zagadnienie naukowe obiektywnie istnieje zarówno w sferze teorii prawa

administracyjnego, jak i praktyki stanowienia i stosowania przepisów prawnych w tym przedmiocie. Do tego jest istotne i aktualne, niewątpliwie warte naukowego rozpatrzenia.

Jak sama Habilitantka podnosi: „Rozważania monografii powinny dać odpowiedź na pytanie, w jaki sposób należy rozumieć i charakteryzować współpracę organów w ramach współdziałania, czy jest to jakaś jedna instytucja prawna o jednolitych cechach, czy też rodzaj więzi pomiędzy organami, a jeśli tak, to jakiego rodzaju. Ponadto badawczo istotna jest odpowiedź na pytanie: czy zjawisko współdziałania da się zredukować do jednego typu aktywności administracji, czy też samo współdziałanie i jego wytwory dają się klasyfikować do prawnych form działania administracji, a jeśli – to do jakich? Podczas analizy prawnych form działania administracji należy się zastanowić, czy współdziałaniu bliskie są tzw. klasyczne prawne formy działania administracji, czy też szczególne prawne formy działania administracji”. To zamierzenie oddaje *clue* pracy.

Na tym tle badano rozwiązania prawa polskiego i prawa obcego. Analizowano orzecznictwo sądów polskich i judykaty zagraniczne. Studiów piśmiennictwa naukowego nie ograniczono przy tym do polskojęzycznej literatury prawniczej, ale uwzględniono dorobek naukowy innych dyscyplin i specjalności, zwłaszcza nauki administracji oraz prace w językach obcych. W związku z tym jak wskazuje Habilitantka w toku rozważań posłużono się kilkoma metodami badawczymi, w tym przede wszystkim „metodą formalno-dogmatyczną”, „metodą funkcjonalną” i „metodą porównawczą”, a także „badaniem empirycznym przeprowadzonym za pomocą metody analizy treści materiału prawnego” (s. 25 i n.).

Od tzw. książki na wyższy stopień naukowy wymaga się stosunkowo szerokiej prezentacji założeń metodologicznych. W szczególności we *Wstępie* – co prawda – oceniono stan wiedzy w podjętym temacie oraz wskazano wyraźny cel podjętych badań, sformułowano wątki problemowe oraz założenia merytoryczne i metodologiczne, a w *Podsumowaniu* odniesiono się do pytań

badawczych i założonych hipotez, formułując ostateczny pogląd w odniesieniu do celu pracy. Jednak brak jest przekonywających uwag dotyczących zastosowanego podejścia naukowego oraz szerszego i przekonywającego uzasadnienia przyjętych metod badawczych. Metodologia nie jest przy tym sprawą przyjęcia określonej konwencji przez autora. Za prawidłowe uznaję położenie głównego nacisku na dociekania metodą dogmatyczno-prawną. W pracy obok klasycznej egzegezy aktów normatywnych, w tym analizy systemowej norm prawa administracyjnego i przepisów związkowych z innych gałęzi prawa, zastosowano również badania orzecznictwa sądowego oraz oparto się o wyniki studiów literatury. Metoda funkcjonalna ma być przy tym różna od funkcjonalnej metody wykładni przepisów, ale do końca nie wiadomo jaka. Metoda porównawcza posłużyła zaś Habilitantce do wyodrębnienia cech konstrukcyjnych zajęcia stanowiska, ale nie wiadomo, co to za sposób badania naukowego, na czym on polega i czemu ma służyć. Dla przedstawienia tematu i zrealizowania celów pracy nie trzeba było przeprowadzać odrębnych badań prawnoempirycznych, a zwłaszcza w podanym kształcie, ale mamy jednak taką zapowiedź i już pobieżna lektura pracy wskazuje, że nie ma w jej treści charakterystycznych dla wyników badań tego typu form ich prezentacji. Także ujęcie metody porównawczej należy uznać za kontrowersyjne, choć niewątpliwie, atutem pracy są bardzo cenne wątki komparatystyczne. Nie wiadomo też, czy ma to być kompleksowe przedstawienie tematu – co sugeruje nazywanie opracowania przez Autorkę monografią, czy też jego ujęcie problemowe, co kwalifikowałby pracę bardziej jako rozprawę w sensie metodycznym. Choć przedmiotem badań jest określona instytucja prawna, to trudno po przeczytaniu *Wstępu* ustalić, czy omówione zostaną wszystkie jej aspekty, czy też jedynie najistotniejsze lub subiektywnie wybrane, powstałe w wyniku autorskiej redukcji materiału i zawężenia przedmiotu badań do zagadnienia współdziałania materialnego organów administracji publicznej. Niemniej, pewne elementy ogólnej koncepcji badań i zastosowanej metodologii można rekonstruować w toku lektury pracy. Drogę poznania naukowego

wyznacza też w pewien sposób fragmentacja treści pracy na jednostki redakcyjne. Wszystko to powinno być jednak wyrażone we *Wstępie*.

Z pomocą nie przyszedł tu Autoreferat Kandydatki, który tylko w niewielkim zakresie uzupełnia wspomniane braki.

Nie są to jednak defekty dyskwalifikujące omawianą monografię jako dysertację habilitacyjną, ale poniekąd umniejszające, choć – ze względu na zawartość merytoryczną – w niewielkim zakresie jej wartość jako pracy promocyjnej. Wydaje się jednak, że właśnie praca na stopień doktora habilitowanego powinna być metodologicznie „poukładana”, bo głównie dzięki niej Kandydat/Kandydatka po przejściu dalszych etapów dołącza do grona samodzielnych pracowników naukowych. Subordynacja metodologiczna jest elementem owej samodzielności, albowiem każdej nauce przysługuje właściwa jej ścisłość w tym względzie.

Jeśli jednak osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy może stanowić nie tylko publikacja książkowa, przedstawiająca określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy, napisana z użyciem właściwego dla dyscypliny naukowej nauki prawne aparatu naukowego, a w tym opatrzona wymaganymi przypisami i bibliografią, ale także część pracy zbiorowej, a nawet cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, od którego nie wymaga się tak jednoznacznych i spójnych założeń poznawczych oraz szerokich konkluzji, a jedynie logicznego układu merytorycznego, to ocenianą pracę należy uznać za spełniającą z powodzeniem wymagania osiągnięcia naukowego pod względem metodologicznym.

Tylko dla porządku dodać trzeba, że co do samej treści rozważań wydaje się, iż jednostki redakcyjne niższego rzędu, dotyczące europeizacji współdziałania w stanowieniu prawa oraz europeizacji współdziałania w stosowaniu prawa powinny zostać scalone i po ich rozwinięciu mógłby powstać odrębny rozdział, ukazujący perspektywę współdziałania organów

administracji publicznej w świetle standardów europejskich i ich recepcji w polskim porządku krajowym. Przemawia za tym wspólność konstrukcji występujących w przestrzeni prawnej Rady Europy i Unii Europejskiej, zarówno w odniesieniu do stanowienia prawa, jak i jego stosowania przez organy administracji europejskiej i te organy krajowej, które działają w ramach europejskiej sfery administracyjnej (kooperacja horyzontalna) oraz na linii organy Unii Europejskiej – organy państw członkowskich (kooperacja wertykalna). Jeśli Habilitantka założyła, że „z czasem współdziałanie może stać się ważnym instrumentem kształtowania europejskiego prawa administracyjnego, a nawet globalnego” (s. 19) to należało ten wątek bardziej rozwinąć i wyeksponować.

Inaczej rzecz się ma z rozważaniami zawartymi w *Podsumowaniu*, które zawiera uwagi i konstatacje końcowe. Omówiono tam bowiem wyniki przeprowadzonych badań. Wyniki te w rzeczywistości są po części uogólnieniami i rekapitulacjami, a w pewnym zakresie wnioskami i rekomendacjami. Są tam jednak – co powinno się oczekiwać po pracy awansowej z zakresu nauk prawnych – postulaty *de lege ferenda*, choć pewne zalecenia legislacyjne znajdują się także w treści rozważań merytorycznych opracowania. Spostrzeżenia zwarte w *Podsumowaniu* są jednak bardzo wartościowe.

Nawiasem mówiąc, przedstawiona do oceny monografia nie wyczerpuje całości problematyki, bo z istoty nie może, gdyż stanowi celowy i uporządkowany wywód, determinowany przyjętymi założeniami badawczymi. Niemniej pozostają obiektywne problemy natury prawnoadministracyjnej, wymagające przeprowadzenia dalszych badań i kwestie, które należy stawiać już teraz. Po lekturze pracy wyłania się przykładowe pytanie: czy wobec ustaleń zawartych w monografii nie powinny ulec zmianom treści zasad ogólnych postępowania, w kierunku mocniejszego zakotwiczenia zarówno tzw. współdziałania wyjaśniającego, jak i współdziałania poprzedzającego wydanie decyzji administracyjnej, szerzej współdziałania dla dobra prowadzonego

postępowania i czy można byłoby w tym zakresie wykorzystać treść art. 12 dawnego projektu ustawy – Przepisy ogólne prawa administracyjnego? Inne pytanie dotyczy zasadności udziału w mediacji przedstawiciela organu współdziałającego i ewentualnie jakościowego oraz ilościowego zakresu jego uprawnień w porównaniu do przedstawiciela organu prowadzącego postępowanie? Jeszcze inne – czy i w jakim zakresie można byłoby stosować odpowiednio treść art. 106 Kodeksu postępowania administracyjnego do „decyzji generalnych”, gdyby takowe zostały objęte zakresem przedmiotowym Kodeksu? Nurtującym pytaniem jest także kwestia: dlaczego unika się włączania instytucji współdziałania w sprawy rozpatrywane w ramach procedur tzw. trzeciej generacji? Inny problem to ocena zasadności wykorzystania rozwiązań prawnych charakterystycznych dla współdziałania poprzedzającego wydanie decyzji w procedurze legislacyjnej, zwłaszcza w stanowieniu niektórych aktów prawa miejscowego.

Podsumowując tę część, konstatuje, że temat podjęty przez Habilitantkę jest istotny, a ustalenia podjętych badań zapełniają widoczną lukę w literaturze przedmiotu, przez co mają swoiście nowatorski charakter. Odnosząc się natomiast do poziomu merytorycznego ocenianej monografii wskazać można, że treść pracy zawiera dojrzałe rozważania teoretycznoprawne, wolne od błędów rzeczowych, stanowiące wzbogacenie polskich nauk prawnych. Można dowodnie stwierdzić, że pod względem merytorycznym Habilitantka w toku wywodów wykazała umiejętność samodzielnego opracowania istotnego tematu z zakresu nauk prawnych, stosownie do poziomu jej zaawansowania naukowego. Swoje poglądy na dany temat zawsze ma dobrze uzasadnione i poparte doktryną prawniczą lub właściwymi źródłami innego typu. Uwagę zwraca baza bibliograficzna, w której Autorka odnosi się do licznych pozycji literatury przedmiotu oraz aktów normatywnych. Warstwę źródłową recenzowanej monografii należy w tym kontekście uznać za kompletną, podkreślając przy tym rzetelność przeprowadzonej kwerendy. O dobrym warsztacie Autorki świadczy także posługiwanie się źródłami bezpośrednimi w opisie poszczególnych kwestii na tle prawodawstwa wybranych państw

europiejskich. Pozytywne wrażenie robi też łączna liczba przypisów umieszczona w tekście recenzowanej rozprawy, która wynosi ponad 900, w tym ich część nie stanowi zwykłych referencji źródłowych, ale są to przypisy porównawcze i dygresyjne. Obok tego konkretne unormowania prawne są przywoływane bezpośrednio w tekście podstawowym. Tak duża liczba odniesień dowodzi umiejętności Autorki w zakresie wykorzystania bazy źródłowej w pracy naukowej, przedstawienia zagadnienia naukowego w sposób oryginalny i twórczy oraz napisania opracowania książkowego z użyciem właściwego dla dyscypliny naukowej aparatu naukowego. W tym kontekście także strona formalna pracy nie nasuwa większych uwag krytycznych. Wartość dodaną, czy też – używając języka prawnego – znaczny wkład Habilitantki w rozwój nauk prawnych w zakresie prawa administracyjnego stanowi zatem – mimo opisanych niedoskonałości natury metodologicznej – nowatorski temat podjętych badań, twórczo rozpatrzony, a co za tym idzie oryginalne i istotne dla doktryny prawa ustalenia i konkluzje.

III. Opinia o aktywności naukowej, o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy

Z przekazanych materiałów a także dokonanej przez recenzenta kwalifikacji formalnej osiągnięć naukowych wynika, że Habilitantka jest autorką bądź też współautorką łącznie 47. prac, z czego 32 zostało opracowanych po uzyskaniu stopnia doktora (w tym ww. podoktorska monografia naukowa). Ponadto po uzyskaniu stopnia doktora była współredaktorem 2. opracowań zbiorowych (monografii współautorskich).

Choć formalnie rzecz biorąc dorobek publikacyjny powinno się oceniać według stanu na dzień złożenia wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego to z uwagi na znaczny upływ czasu i względy słuszności uważam, że należy stosować zasadę aktualności i wziąć pod uwagę te osiągnięcia, które były wówczas w druku, a które zostały określone w Wykazie osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących

znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny [załącznik nr 5] jako przyjęte do druku. Wydaje się, że powinny być wzięte także pod uwagę te prace, które nie są ujawnione ww. Wykazie a są znane recenzentowi niejako z urzędu (!). W ten sposób ujęty całościowo dorobek publikacyjny wzbogaca powstałych po uzyskaniu przez Kandydatkę stopnia doktora 12 prac naukowych i dwie współredakcje monografii wieloautorskich,

Jak wskazano wyżej Habilitantka jest autorką monografii pt. *Administracyjne kary pieniężne. Studium z zakresu prawa administracyjnego materialnego i procesowego*. Nawiązuje ona tytułem i treścią do rozprawy doktorskiej. Jak czytamy na s. 24 *Wstępu* jest to zmodyfikowana i zaktualizowana wersja dysertacji, lecz siłą rzeczy zawiera wiele nowych ustaleń, nie tylko dlatego, że zwyczajowo uwzględnia treść recenzji, ale choćby z tej przyczyny, że po obronie doktoratu Kandydatki weszła w życie nowelizacja Kodeksu postępowania administracyjnego, wprowadzająca przepisy dotyczące administracyjnych kar pieniężnych. Daje to podstawę do zaliczenia tego opracowania do dorobku podlegającego ocenie w ramach postępowania habilitacyjnego. Należy uznać ją za pozycję wartościową.

Oceniając artykuły naukowe Habilitantki, należy odnotować, że wprawdzie nie publikowała w periodykach zagranicznych to posiada publikacje w czasopismach polskich, będących na liście *European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences* (ERIH PLUS). Niezależnie od indeksacji i przypisanej ilości punktów ministerialnych Kandydatka publikuje w uznanych czasopismach krajowych i co ważne także poza swoim macierzystym ośrodkiem naukowym. W tym względzie Kandydatka po doktoracie jest autorką 16. artykułów naukowych, w tym 3. we współautorstwie, opublikowanych w czasopismach polskich. Zostały one opracowane na dobrym poziomie merytorycznym.

Habilitantka jest również autorką 27. rozdziałów w monografiach wieloautorskich, w tym w pracach wydanych za granicą. Sześć nich powstało we współautorstwie. Zaslugują one na uwagę nie tylko ze względu na wielość

podjętych zagadnień, lecz również ich wagę i kompetentny sposób opracowania. Szczególne miejsce zajmuje wyżej wspomniany rozdział pt. *Postępowania administracyjne w sprawie nakładania administracyjnych kar pieniężnych*, opublikowany w monografii wieloautorskiej pt. *System Prawa Administracyjnego Procesowego. Tom IV. Postępowania autonomiczne i szczególne, Postępowania niejurysdykcyjne*, pod red. naukową A. Matana. Zasluguje on na miano pogłębionego studium naukowego.

Podobnie, walory nie tylko edukacyjne posiadają wypowiedzi eksperckie. Wskazać tu także można na liczne opracowania popularno-naukowe.

Aktywność naukowa Habilitantki przejawia się również w udziale w wydawnictwach konferencyjnych. Jej referaty konferencyjne i doniesienia z badań zostały również opublikowane w materiałach konferencyjnych i pokonferencyjnych jako rozdziały w monografiach wieloautorskich, co świadczy o ich wadze. W tym miejscu odnotować trzeba tylko, że Kandydatka wygłaszała referaty na prawie 30. międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych.

Habilitantka jawi się przy tym jako współorganizatorka badań naukowych, a w tym członek komitetów naukowych i organizacyjnych oraz współredaktor naukowy prac zbiorowych. Nie dyskutowała jednak tych osiągnięć w formie sprawozdań z konferencji, które również są polem do wymiany myśli naukowej, utrwalenia głosów w dyskusji i ich krytyki oraz krystalizowania się ogólniejszych poglądów zbiorowych.

Nie podejmowała jednak prac komentatorskich odnośnie do obowiązujących aktów normatywnych, które także mogą posiadać pewne pierwiastki twórcze. W jej dorobku naukowym znajdują się jednak formy wypowiedzi będące dialogiem między doktryną prawniczą i sądami. Jest bowiem autorką glos, zawierających naukowe komentarze, ukazujące punkt wyjścia, przebieg rozumowania i konkluzję odnoszącą się do analizowanego orzeczenia.

Mimo, że dorobek naukowy jest zróżnicowany tematycznie i pod względem form publikacji, to jednak brakuje w nim takich rodzajów wypowiedzi, jak wspomniane komentarze do ustaw czy sprawozdania z konferencji, ale też artykuły recenzyjne czy noty bibliograficzne, będące wewnątrzrodawkową formą dyskusji. Walory nie tylko dydaktyczne mogą posiadać także części podręcznika. Wydaje się, że od kandydata do stopnia doktora habilitowanego, który poświadcza posiadanie kwalifikacji do samodzielnej pracy naukowo-badawczej, należałoby oczekiwać również tego rodzaju dorobku, a jego brak wzbudza pewien niedosyt.

Omówiony dorobek publikacyjny należy ocenić pozytywnie nie tylko od strony ilościowej, a przede wszystkim pod względem jakościowym. Są to w większości prace naukowe przedstawiające określone problemy naukowe w sposób oryginalny i twórczy. Jednakże spełnienie ustawowej przesłanki „istotnej aktywności naukowej” powinno przekładać się na uzyskanie w środowisku autorytetu specjalisty w zakresie reprezentowanej dyscypliny naukowej oraz na rozpoznawalność, której głównym miernikiem są cytowania publikacji przez innych autorów.

W aktywności publikacyjnej Habilitantki można wyróżnić pewne nurty zainteresowań. W Autoreferacie sama wskazuje na następujące zakresy: 1) prawne zabezpieczenie wykonania obowiązków publicznoprawnych, zwłaszcza za pomocą sankcji administracyjnych; 2) prawne formy działania administracji publicznej jak milczące załatwienie sprawy i konsensualne formy działania administracji; 3) problemy związane z instytucjami, planowania przestrzennego, prawa budowlanego i gospodarki nieruchomościami, obowiązywaniem i stosowaniem tzw. specustaw; 4) odpowiedzialność administracji i odpowiedzialność w administracji; 5) problematyka wolnych zawodów, odpowiedzialności dyscyplinarnej i zadań samorządu zawodowego; 6) prawo samorządowe, realizacja zadań przez administrację samorządową, w tym stanowienie prawa, także w kontekście republicyzacji; 7) wybrane zagadnienia prawa administracyjnego materialnego. Taki podział – choć koresponduje

z naukowymi zainteresowaniami Kandydatki – służył poniekąd wykreowaniu obszarów badawczych na potrzeby spełnienia wymogów postępowania habilitacyjnego. Wydaje się bowiem, że główny dorobek naukowy zlokalizowany jest w centrum prawa administracyjnego oraz na jego styku z postępowaniem administracyjnym. Choć w publikacjach dominuje problematyka materialnoprawna i procesowa, niemniej obecne są też zagadnienia prawnoustrojowe. W mojej opinii dwa pierwsze ze wskazanych obszarów (prawne zabezpieczenie wykonania obowiązków publicznoprawnych za pomocą sankcji administracyjnych oraz współdziałanie legislacyjne i decyzyjne organów administracji publicznej na tle prawnych form działania administracji publicznej) stanowią swoistą specjalizację Habilitantki. Choć ustalona w ten sposób liczba obszarów badawczych nie jest może zbyt duża, ale i tak świadczy o dość szerokich horyzontach badawczych Kandydatki. Oznacza to, że dorobek Kandydatki tylko *prima facie* jest monotematyczny, ale dostrzega Ona i podejmuje także pewne problemy spoza swojego głównego nurtu zainteresowań badawczych. W przyszłości Habilitantka powinna jednak rozszerzać swoją specjalność oraz podejmować problemy ogólniejsze, także o bardziej teoretycznym charakterze. Niemniej, obie jej monografie kształtują jej pozycję w środowisku polskich prawników administratywistów.

Co do indeksacji dorobku Kandydatki należy zauważyć, że mimo, iż nie odnotowano sumarycznego Impact Factor publikacji naukowych według listy *Journal Citation Reports* (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania, to publikacje Kandydatki posiadają łącznie parędziesiąt cytowań według bazy *Google Scholar*. Widzi ją także narzędzie *Publish or Perish*, odnotowujące niewiele mniej cytowań. Także bieżąca lektura tekstów naukowych z ostatnich lat uwidacznia, że poglądy Habilitantki wyrażone w jej publikacjach książkowych oraz artykułowych są przywoływane i uważnie analizowane.

Niemniej przy ocenie spełnienia ustawowej przesłanki „istotnej aktywności naukowej” trzeba także mieć na względzie pewne inne okoliczności obiektywne i swoiste urzędowe uznanie dokonań. Przesłane materiały nie

zawierają informacji o międzynarodowych i krajowych nagrodach za działalność naukową. W świetle zgromadzonej dokumentacji Habilitantka nie kierowała międzynarodowymi i krajowymi projektami badawczymi. Nie była też wykonawcą krajowego projektu badawczego, finansowanego ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki, czy NCN bądź NCBiR. Niemniej – co w obecnych czasach pozostaje wartością – aplikowała w ramach konkursu Miniatura-4 z wnioskiem o finansowanie projektu pt. *Posiedzenie w celu współdziałania, jako instrument usprawniający procedowanie w sprawach*, który przeszedł pierwszy etap procedury konkursowej. Nie brała jednakowoż udziału w konsorcjach oraz sieciach badawczych we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych. Kandydatka jest jednak członkiem krajowego towarzystwa naukowego, którego formuła działania zakłada integrację badawczo-naukową różnych ośrodków naukowych zarówno w aspekcie wewnętrznym, jak i z udziałem organizacji profesjonalnych. Co należy podkreślić, była uczestniczką 3. zagranicznych staży naukowych, wygłaszała referaty na konferencjach, będących owocem współpracy jej macierzystej Katedry zagranicznymi ośrodkami naukowymi, w których zapewne odbywała kwerendy. Wszystko to przełożyło się na publikacje naukowe Kandydatki, w tym zagranicą i w językach obcych. Recenzowała także wydawniczo materiały dla wydawców polskich. Uczestniczyła również w kształceniu kadr naukowych jako promotor pomocniczy. Przejawiała też działalność ekspercką w postaci fachowych opinii, wykonanych na zlecenie podmiotów krajowych. Stara się wpływać swoimi badaniami na otoczenie społeczne i gospodarcze.

Wszystko to świadczy o podejmowaniu przez Kandydatkę sporej, różnorodnej i znaczącej aktywności na polu działalności naukowej, realizowanej w ramach współpracy krajowej i międzynarodowej z innymi uczelniami i instytucjami naukowymi, a w tym wiodącymi ośrodkami naukowymi w Oxfordzie, Linzu, Salzburgu, Poczdamie, Frankfurt nad Odrą oraz Łodzi.

IV. Konkluzja

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzam jednoznacznie, że przedłożone do oceny przez Kandydatkę osiągnięcie naukowe w postaci monografii pt. *Instytucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa* stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, a zwłaszcza specjalności prawo administracyjne.

Wyrażam także opinię, że Habilitantka wykazuje się w pozostałym zakresie aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni i instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, która charakteryzuje się istotnością.

Biorąc to pod uwagę z całym przekonaniem konstatuje, iż dr Lucyna Staniszevska spełnia warunki ustawowe i statutowe do uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne i wnoszę o dopuszczenie jej do kolejnych etapów postępowania w sprawie nadania jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

prof. dr hab. D. Dobeliński